

PREKINJENE VEZI: PODPORA SLUŽBE ZA POIZVEDOVANJE SVOJCEM PRI PONOVI VZPOSTAVITVI IN ZAŠČITI DRUŽINSKIH STIKOV TER ISKANJU POGREŠANIH DRUŽINSKIH ČLANOV

Maja Murn¹

Povzetek

Služba za poizvedovanje Rdečega križa Slovenije (RKS) deluje na podlagi ženevskih konvencij in Zakona o Rdečem križu Slovenije (ZRKS). Glavna naloga službe je obnavljanje in zaščita družinskih vezi. Gre za aktivnosti, ki so namenjene preprečevanju ločevanja družinskih članov, ohranjanju komunikacije med razdruženimi in iskanju tistih, ki so pogrešani. V covidnem obdobju so prostovoljci v lokalnih okoljih skrbeli za ohranjanje stikov med oskrbovanci v domovih za ostarele in njihovimi družinskimi člani. Leta 2021 je služba krepila odziv ob potresu (vaja SIQUAKE). Leta 2022 pa smo svoja prizadevanja usmerili v preprečevanje ločevanja družin na poti iz Ukrajine in omogočali ohranjanje družinskih vezi med osebami iz Ukrajine, ki so v Sloveniji poiskale zatočišče, ter njihovimi najbližjimi, ki so ostali v Ukrajini. Osrednja poizvedovalna agencija v Ženevi je v odzivu na oborožene spopade v Ukrajini aktivirala poseben urad, ki pomaga svojcem poiskati odgovore o usodi pogrešanih, s katerimi so bili prekinjeni stiki.

SEVERED TIES: PROVIDING THE SUPPORT OF THE TRACING SERVICE TO RELATIVES FOR RE-ESTABLISHING AND SAFEGUARDING FAMILY CONTACTS, AND SEARCHING FOR MISSING FAMILY MEMBERS

Abstract

The SRC tracing service was founded in connection with the Geneva Conventions and the Act on the Slovenian Red Cross (ZRKS). The main task of the Service is the restoration and protection of family links. These are activities aimed at preventing separation of family members, maintaining communication between family members, and finding those who are missing. During the Covid-19 pandemic, volunteers in local environments managed the maintenance of contact between residents of retirement homes and their family members. In 2021, the Service strengthened its response in the event of an earthquake (SIQUAKE exercise). In 2022, efforts were focused on preventing the separation of families on their routes from Ukraine, and enabling the preservation of family ties between people from Ukraine who sought refuge in Slovenia and their closest relatives who had remained in Ukraine. In response to the armed conflict in Ukraine, the Central Tracing Agency (CTA) in Geneva has activated a special bureau to facilitate the search for answers to the fate of missing family members with whom contact has been broken.

¹ Rdeči križ Slovenije, Mirje 19, Ljubljana, maja.murn@rks.si

UVOD

V nasilnih razmerah in nesrečah je komunikacija med družinskimi člani otežena ali celo nemogoča. Veliko izginulih se ne vrne, temveč ostanejo izgubljeni in pogrešani še dolgo potem, ko se narava umiri, utihne orožje ali/in se začne obnova. Ne vedoč, ali je njihov sorodnik mrtev ali živ, družine iščejo in čakajo, pogosto več let, zaman upajo ter ne najdejo konca svojemu žalovanju. Čustveno in psihološko trpljenje sta huda.

Služba za poizvedovanje Rdečega križa Slovenije je članica mednarodne Mreže za obnavljanje družinskih vezi, ki jo sestavljajo Mednarodni odbor Rdečega križa (MORK), njegove regijske delegacije ter službe za poizvedovanje nacionalnih društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca.

Služba je ustanovljena na podlagi Zakona o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo, 97/10, 21/18 – ZNOrg in 117/22) ter Zakona o Rdečem križu

Slika 1: Podpora osebam iz Ukrajine v nastanitvenem centru v Logatcu (Foto: A. Černivec)

Figure 1: Support of people from Ukraine in the Logatec reception centre (Photo: A. Černivec)

Slovenije (Uradni list RS, št. 7/93 in 79/10) in deluje skladno z ženevskimi konvencijami ter dopolnilnimi protokoli h konvencijam, z zakonom in notranjimi pravili. Na podlagi konvencij in zakona služba vodi določene zbirke podatkov ter je po tej podlagi zavezana izdajati potrdila in druge listine.

Temeljni poslanstvi službe sta preprečevanje in lajšanje stisk oseb ob ločitvi od svojcev zaradi vojne, oboroženih spopadov, nasilja, naravnih in drugih nesreč ter migracij. Služba tako sodeluje pri iskanju pogrešanih družinskih članov, prenaša družinska sporočila in omogoča podporo pri obnavljanju družinskih vezi.

Pri odzivu na naravne in druge nesreče je služba vključena v delovanje Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje, enako tudi ob izrednih razmerah.

Različne razmere lahko zahtevajo enake ali različne aktivnosti službe. V zadnjih letih je bila svojcem omogočena podpora v različnih okoliščinah, kot sta epidemija covid-19 in odziv na oboroženi spopad v Ukrajini. Služba je tudi krepila svojo pripravljenost ob potresu v okviru vaje SIQUAKE (Torkar, 2022).

PRAVNA PODLAGA

Štiri ženevske konvencije iz leta 1949 in Prvi dopolnilni protokol (DP I) iz leta 1977 obravnavajo zaščito oseb, ki so bile žrtve mednarodnega oboroženega spopada.

Dejavnosti, ki jih urejajo ženevske konvencije in njihova dopolnilna protokola, lahko razdelimo v štiri poglavja:

- Zbiranje, zapisovanje in posredovanje podatkov za identifikacijo vojnih ujetnikov ali civilnih internirancev, ranjenih, bolnih ali mrtvih in drugih, ki jim omogočijo zaščito. Ob mednarodnem oboroženem spopadu te podatke zberejo nacionalni informacijski uradi.
- Posredovanje vesti o družini zadeva predvsem pravice vojnih ujetnikov in internirancev do pošiljanja in prejemanja pisem in dopisnic ter pravice posameznikov do prejemanja vesti od sorodnikov. Konvencije določajo, v kakšni obliki lahko poteka dopisovanje, kako je njegova vsebina pregledana in da je pošta oproščena poštnine. Prav tako določajo, kakšne obveznosti imajo stranke glede pošiljanja predmetov.
- Poizvedovanje za pogrešanimi osebami zadeva predvsem pravice družin, da izvedo o usodi svojih sorodnikov, in obveznosti strani, da omogočijo vse potrebne podatke za identifikacijo umrlih zaščiteneh oseb, in podatke o tem, kje so pokopane.
- Ponovna združitev družine še zlasti zadeva ukrepe za evakuacijo otrok, pravico razseljenih družin do ponovne združitve in premestitev ali repatriacijo zapornikov ali drugih zaščiteneh oseb.

Splošne vloge nacionalnih društev, Mednarodnega odbora Rdečega križa in Mednarodne federacije društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca določajo 3., 5. in 6. člen Statuta Mednarodnega gibanja Rdečega križa in Rdečega polmeseca.

Slika 2: Sporočila Rdečega križa in vloge za poizvedovanje (Foto: MORK)

Figure 2: Red Cross messages and tracing requests (Photo: ICRC)

Slika 3: Zagotovljena podpora celotne globalne Mreže za obnavljanje družinskih vezi leta 2022 (Infografika: MORCK)

Figure 3: Support provided by the global Restoring Family Links Network in 2022 (Infographics: ICRC)

Na štiri leta gibanje in države pogodbenice ženevskih konvencij organizirajo mednarodno konferenco, katere vrhunec so skupne resolucije o zaščiti in pomoči za osebe, ki so jih prizadeli oboroženi spopadi, notranji nemiri ali naravne nesreče. Resolucije so napisane kot zahteve ali priporočila za ukrepe držav in/ali dejavnikov gibanja.

Služba za poizvedovanje je opredeljena v 3. poglavju Zakona o Rdečem križu Slovenije (ZRKS, 2010), ki

Slika 4: Pomoč pri iskanju pogrešanih oseb (Foto: M. Kocic/MORCK)

Figure 4: Assistance with tracing missing persons (Photo: M. Kocic/ICRC)

navaja, da opravlja naloge informacijskega urada, ki ima podlago v ženevskih konvencijah, ter druge naloge. Služba vodi zbirke podatkov, daje podatke prizadetim posameznikom, pristojnim organom in organizacijam v državi in tujini ter vzpostavlja stike med družinskimi člani, ki so jih ločili vojna ali druga izredna stanja. V javnem pooblastilu je opredeljena tudi ustanovitev nacionalnega informacijskega urada v primeru vojne ter natančno določeno vodenje in način vodenja zbirk osebnih podatkov, vrste zbranih podatkov, o kom se podatki zbirajo ter kdo ima do njih dostop.

VLOGA GIBANJA PRI PONOVNEM VZPOSTAVLJANJU OZIROMA OBNAVLJANJU DRUŽINSKIH VEZI

Mednarodno gibanje Rdečega križa in Rdečega polmeseca sestavljajo Mednarodni odbor Rdečega križa, Mednarodna federacija društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca in nacionalna društva Rdečega križa in Rdečega polmeseca.

Glavna moč gibanja je v enotni svetovni mreži, ki uporablja enaka načela in enake metode dela v vsaki državi, kjer se pojavi potreba – ne glede na pravni status prizadetih (vojnih ujetnikov, civilnih internirancev, lokalnih skupnosti, razseljenih oseb, beguncev, iskalcev zatočišča itn.).

Gibanje je odgovorno za pomoč pri ponovnem vzpostavljanju ali ohranjanju stika med člani družin, ki so bile ločene zaradi oboroženega spora, napetosti ali naravnih nesreč. Ima dolgoročno obvezo, da izpolnjuje svojo nalogo, dokler obstaja potreba, tudi v obdobju, ki se lahko nadaljuje še dolgo po koncu spopada ali naravne nesreče.

Vloga Mednarodnega odbora Rdečega križa (International Committee of Red Cross – ICRC) pri obnavljanju družinskih vezi

Vloga Mednarodnega odbora Rdečega križa kot nevtralne in neodvisne organizacije je zagotovitev zaščite ter pomoči vojaškim in civilnim žrtvam mednarodnih ter drugih oboroženih spopadov, notranjih nemirov in njihovih neposrednih posledic. Prav tako nadzira delovanje Osrednje poizvedovalne agencije, ustanovljene v skladu z ženevskimi konvencijami.

Mednarodno humanitarno pravo pomembno podarja ohranjanje in obnavljanje družinskih vezi. Mednarodni odbor Rdečega križa ima pomembno vlogo

Slika 5: Iskanje pogrešanih družinskih članov, Dobova 2015 (Foto: Arhiv RKS)

Figure 5: Tracing missing family members, Dobova 2015 (Photo: SRC Archive)

pri opozarjanju oblasti na njihove dolžnosti in izvajanje neposrednih nalog na tem področju.

Vloga Mednarodne federacije društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca

Čeprav niti statut niti ženevske konvencije posebej ne navajajo, kakšno vlogo naj ima Mednarodna federacija društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca pri obnavljanju družinskih vezi, si ta prizadeva, da so dejavnosti poizvedovanja vključene v razvojne načrte nacionalnih društev.

Mednarodna federacija skrbi, da so vloga in pomembnost dejavnosti poizvedovanja ter posamezne dolžnosti oblasti in nacionalnega društva jasno določene v načrtih za pripravljenosti ob nesreči. Ob naravni nesreči zagotavlja, da se pri ocenjevanju razmer upošteva potreba po dejavnostih poizvedovanja in stopnja, do katere se lahko nacionalna društva prizadetih držav odzovejo.

Vloga nacionalnih društev

V skladu s statutom gibanja nacionalna društva izvajajo svoje humanitarne dejavnosti skladno s svojimi statuti in nacionalnimi zakonodajami. Trenutno je 192 nacionalnih društev.

SLUŽBA ZA POIZVEDOVANJE RDEČEGA KRIŽA SLOVENIJE

Poizvedovalna služba na Slovenskem je sprva delovala v okviru avstrijskega društva Rdečega križa. Leta 1914 sta avstrijsko društvo Rdečega križa in

ogrski Rdeči križ ustanovila osrednji urad za poizvedovanje na Dunaju. Dejavni je bil med prvo in drugo svetovno vojno, po drugi svetovni vojni pa predvsem pri iskanju pogrešanih in izginulih oseb, vračanju vojnih ujetnikov in ugrabljenih otrok ter združevanju razkropljenih družin. Po osamosvojitvi Slovenije je začela Služba za poizvedovanje pri Rdečem križu Slovenije samostojno delovati tudi na mednarodni ravni, navezovati neposredne stike s službami drugih nacionalnih društev, Osrednjo poizvedovalno agencijo Mednarodnega odbora Rdečega križa v Ženevi in Mednarodno poizvedovalno službo v Bad Arolsensu v Nemčiji.

Med vojno v Sloveniji (1991) je služba sprejemala poizvedbe za pogrešanimi, evidentirala nekaj tisoč ujetih, obolelih in ranjenih pripadnikov Jugoslovanske armade ter pripravila sezname mrtvih pripadnikov Jugoslovanske armade in Teritorialne obrambe Republike Slovenije ter civilistov.

Ob začetku vojne na Hrvaškem je vzpostavila enotno centralno evidenco beguncev v Republiki Sloveniji, ki je služila tudi potrebam vseh državnih organov. Evidentirala je 51.379 oseb. Samo leta 1992 je bilo čez službo z vojnih območij Bosne in Hercegovine ter nanje poslanih 105.809 družinskih sporočil.

Naloga službe so predvsem:

- pridobivanje, registriranje, obdelava, dajanje podatkov za kategorije oseb, za katere je ta služba pristojna (vojni ujetniki, ranjeni, bolni in umrli pripadniki oboroženih sil, razseljene osebe, begunci, civilni

CONFLICT IN BOSNIA AND HERZEGOVINA / TRACING REQUEST
SUŠOB U BOSNI I HERCEGOVINI / ZAHTEJ ZA TRAJENJE

1. PERSON TO BE TRACED / OSOBA KOJA SE TRAJI

ICRC ID REF: _____ OTHER REF: _____
Reg. broj MECK: _____ Drugi broj: _____

Family name and first name / Prezime i ime
Father's family name and first name / Prezime i ime oca

Date of birth / Datum rođenja Sex M F
Spot M Z

Place of birth / Municipality / Mjesto i općina rođenja

Citizenship / Državljanstvo Ethnic origin / Nacionalna pripadnost

Occupation / Zanimanje Marital status / Bračno stanje

Last address / Posljednja adresa

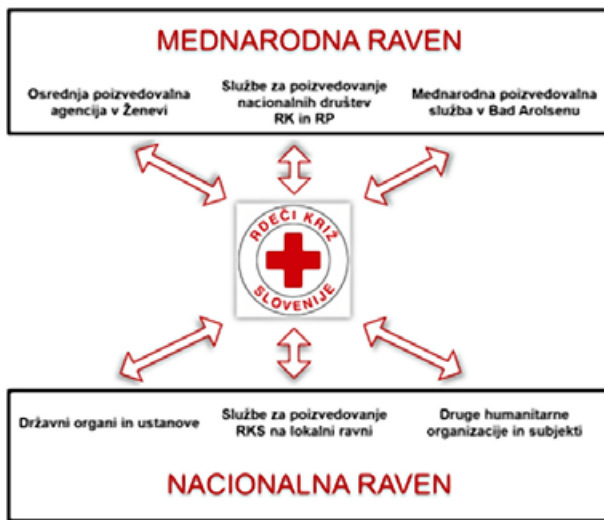
Phone: _____
Telefon: _____

Rank* / Čin* Unit* / Jedinica*
Service number* / RegistarSKI broj vojnika / časnika* Military authority of origin* / Mjesto koje služi*

* If applicable / * Ako je riječ o vojnoj osobi*

Slika 6: Vloga za iskanje pogrešanih oseb iz oboroženega spopada v Bosni in Hercegovini (Foto: MORK)

Figure 6: Tracing request during conflict in Bosnia and Herzegovina (Photo: ICRC)

Slika 7: Organiziranost in komunikacija Službe za poizvedovanje Rdečega križa Slovenije na različnih ravneh (Diagram: Arhiv RKS)

Figure 7: Organization and communication of the SRC Tracing Service at different levels (Figure: SRC Archive)

- interniranci, otroci ločenih staršev, evakuirani otroci, pogrešane osebe, žrtve naravnih in drugih nesreč),
- iskanje pogrešanih družinskih članov,
- omogočanje komunikacije med družinskimi člani,
- sodelovanje z Osrednjo poizvedovalno agencijo, regijskimi delegacijami Mednarodnega odbora Rdečega križa in nacionalnimi društvi pri združenju družin ter iskanju pogrešanih oseb,
- izstavljanje potrdil o statusu begunca v Republiki Sloveniji iz obdobja vojn.

Služba deluje na celotnem območju države, na nacionalni in lokalni ravni, ob oboroženem spopadu pa deluje tudi kot informacijski urad. Na sedežu Rdečega križa Slovenije deluje nacionalni urad, v 56 območnih združenjih pa opravljajo dela in naloge s področja poizvedovalne dejavnosti območni sekretarji in njihovi pooblaščenici sodelavci.

Delovanje služb za poizvedovanje je načeloma enotno urejeno v vseh nacionalnih društvih po svetu.

OBNAVLJANJE DRUŽINSKIH VEZI OB NESREČAH

Posledice nesreče in njihov vpliv na obnavljanje družinskih vezi

Že pri eni nesreči se lahko pojavijo različne potrebe obnavljanja družinskih vezi. Na prizadetem območju je delovanje komunikacijskih sredstev moteno. To preprečuje stik oseb z njihovimi sorodniki na

prizadetem območju in zunaj njega. Številni, tako znotraj kot zunaj prizadetega območja, si prizadevajo pridobiti novice o svojih bližnjih in z njimi ponovno vzpostaviti stik, zlasti če jih ni bilo doma, ko se je nesreča zgodila, in nimajo o njih nikakršnih novic.

Osebe, ki so se umaknile s prizadetega območja

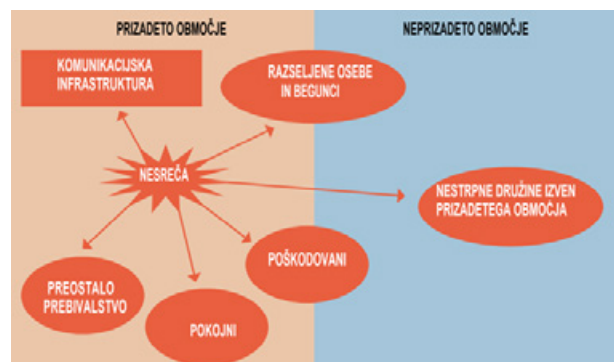
Razseljene osebe (ali njihovi skrbniki) morajo svoje sorodnike znotraj ali zunaj prizadetega območja pomiriti glede njihovega zdravstvenega stanja in kraja nahajanja. S prizadetega območja so bili lahko evakuirani in nastanjeni v skupnih ali zasebnih prostorih ter morda svojih družin ne morejo obvestiti o tem, kje so in kako se počutijo.

Evakuirani ranjenci

Ranjeni v nesrečah so bili lahko premeščeni v bolnišnice, ki so morda zunaj prizadetega območja, o tem pa njihove družine niso bile obveščene.

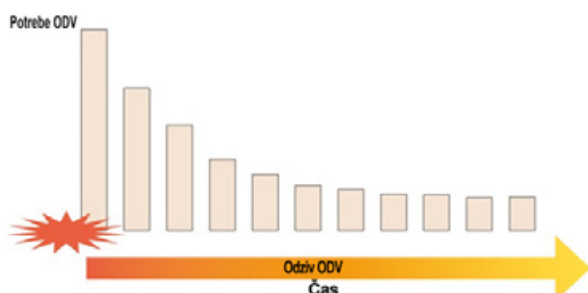
Ranljivi posamezniki, ki so ločeni od svojih družin

Ne glede na vrsto nesreče ali kontekst se pojavijo ranljive skupine posameznikov. Vključujejo osebe, ki so odvisne od pomoči svojih družin, organov in drugih. Zlasti so v nevarnosti, če se ob nesreči ločijo od svojih družin ali skrbnikov. Med njimi so: otroci brez spremstva, starejše osebe, ki živijo same, kronični bolniki, invalidi, ki potrebujejo pomoč, osebe, katerih materialni življenjski pogoji so odvisni od ustanov (zapori, domovi starejših občanov itn.), osebe, ki so postale odvisne zaradi nesreče (zlasti osebe, ki so bile hospitalizirane), tujci, ki so lahko brez diplomatskega predstavnštva ali sredstev za dostop do takih

Slika 8: Vpliv nesreče, ki kaže na posledice za obnavljanje družinskih vezi (Diagram: MORK)

Figure 8: Impact of a disaster showing restoring family links consequences (Figure: ICRC)

Slika 9: Tipičen vzorec potreb obnavljanja družinskih vezi in faze odziva ob nesrečah (Graf: MORK)

Figure 9: Typical pattern of restoring family links needs and response phases in disasters (Figure: ICRC)

predstavništev, ter druge skupine posameznikov, ki so ranljivi v specifičnem kontekstu.

Ranljivi posamezniki imajo lahko kompleksne in nujne potrebe, vključno s potrebami po zaščiti, ter materialne in zdravstvene potrebe, katerih zadovoljitev otežuje njihova ločenost od virov podpore.

Informacije o pokojnih

Pri naravnih nesrečah je lahko veliko pokojnih. Ti se lahko premestijo v mrtvašnice ali pokopljejo, ne da bi bili sorodniki obveščeni o njihovi smrti. V tem kontekstu se zaščita nanaša na zagotavljanje popolnega spoštovanja pravic posameznikov v skladu z vsebino in duhom ustreznih pravnih organov.

V povezavi z zbiranjem in upravljanjem informacij o pokojnih ter njihovo identifikacijo lahko obstajajo posebne potrebe.

Pogrešane osebe

Kot pogrešane osebe se upoštevajo tisti, ki se jim po nesreči ne uspe zglasiti na običajnem naslovu in s svojimi družinami ne navežejo stika, kljub ponovno vzpostavljenim komunikacijam. Lahko gre za izgubljene osebe, ki so v šoku, poškodovance ali pokojne. Njihove družine se morajo seznaniti z njihovo usodo in krajem nahajanja.

Nujnost potreb in kontinuiteta

Po akutni fazi nesreče, ko se komunikacije ponovno vzpostavijo, se pojavita dva izziva, in sicer vzdrževanje dejavnosti v imenu tistih, ki so ostali brez novic o njihovih sorodnikih, in razjasnitev usode ter kraja nahajanja pogrešanih oseb. Dejavnosti gibanja lahko vključujejo neposredno podporo preživelim v nesreči pri žalovanju za umrlimi sorodniki.

Tipične faze odziva obnavljanja družinskih vezi

FAZA IZREDNIH RAZMER: PRVI ODZIV

Pri prvem odzivu se identificirajo dejavnosti, ki predstavljajo prednostne naloge v fazi izrednih razmer, ko so čas in sredstva omejeni. Komunikacijski sistemi pogosto ne delujejo, informacije pa so omejene.

FAZA IZREDNIH RAZMER: DRUGI ODZIV

Pri drugem odzivu se identificirajo dodatne dejavnosti, ki jih je v fazi izrednih razmer mogoče dodati, ko se stanje stabilizira ter je na voljo več sredstev in informacij.

FAZA OKREVANJA

Fazo okrevanja zaznamuje ponovna vzpostavitev običajnih komunikacijskih sredstev oziroma vrnitev razseljenih oseb/beguncev. V tej fazi prevzamejo organi običajno večino nalog, ki jih je v fazi izrednih razmer morda prevzelo gibanje, ki lahko svojo pozornost preusmeri na aktivno iskanje še vedno pogrešanih oseb in identifikacijo posmrtnih ostankov.

ODZIV SLUŽBE ZA POIZVEDOVANJE RDEČEGA KRIŽA SLOVENIJE NA RAZLIČNE OKOLIŠČINE

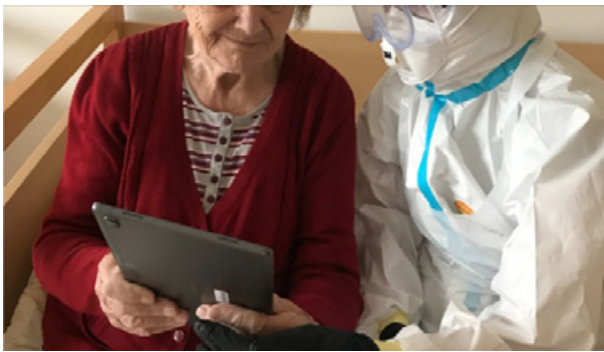
Vaja SIQUAKE – simulacija potresa

Služba za poizvedovanje Rdečega križa Slovenije je leta 2021 gradila pripravljenost in znanje za odziv ob

Slika 10: Ekipa Službe za poizvedovanje Rdečega križa Slovenije na vaji SIQUAKE, oktober 2021 (Foto: A. Černivec)

Figure 10: SRC Tracing Service team participating in the SIQUAKE exercise in Ljubljana, October 2021 (Photo: A. Černivec)

Slika 11: Prostovoljci in člani ekipe prve pomoči Rdečega križa Slovenije – Območnega združenja Novo mesto v metliškem domu starejših občanov (Foto: arhiv RKS – OZ NM)

Figure 11: Volunteers and members of the First Aid Team of the Novo mesto Local Branch of the Slovenian Red Cross in Metlika Nursing Home (Photo: Archive of the Novo mesto Local Branch of the SRC)

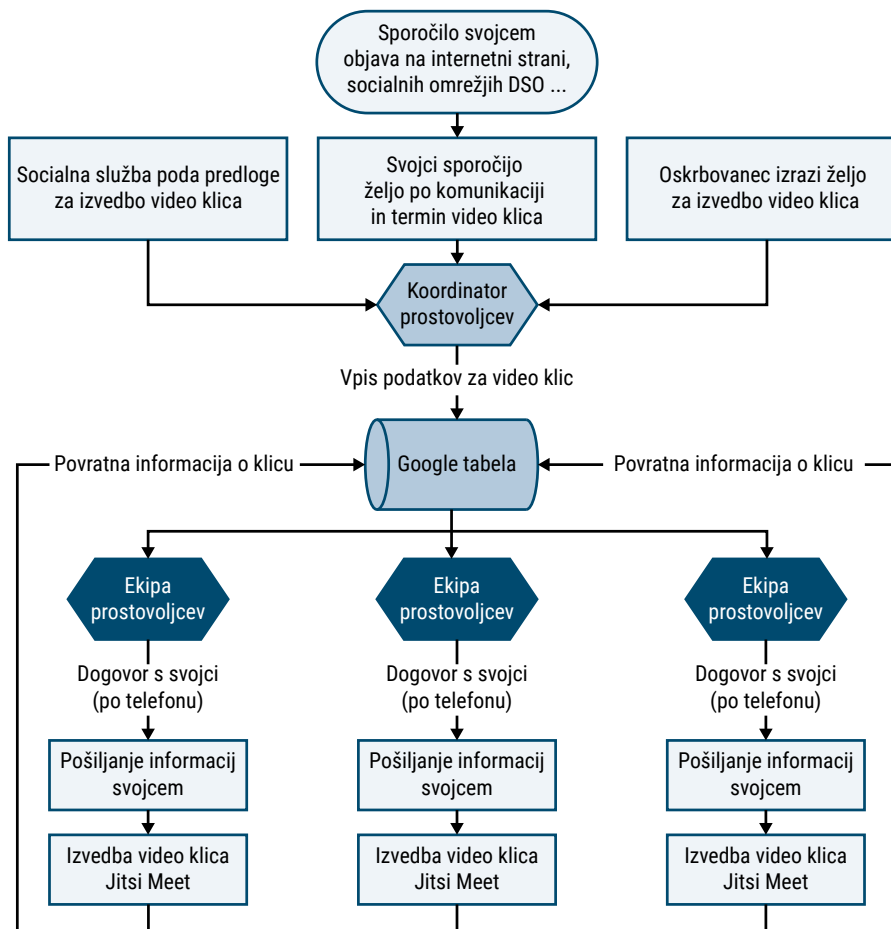
potresu na vaji SIQUAKE v Ljubljani. Udeležba na vaji je bila dragocena izkušnja za izboljšanje in razvoj pripravljenosti na različne potrebe ter izvedbo nalog, ki jih take okoliščine lahko zahtevale od službe.

Med temi nalogami so bili skrb za povezljivost družinskih članov z omogočanjem telekomunikacijskih sredstev (npr. telefoni, polnilci, SIM-kartice) in

njihovega delovanja; registracija in evidenca oseb, ki so nastanjeni v nastanitvenem centru, in zbir evidenc oseb, ki so na drugih lokacijah (drugi nastanitveni centri, bolnišnice, domovi itn.); skrb za mladoletne otroke brez spremstva in ločene otroke ter osebe v dodatno ranljivem položaju; informiranje družinskih članov na prizadetem območju in zunaj njega o možnostih prijave prekinitve stika oziroma pogrešanja osebe; informiranje Mreže za obnavljanje družinskih vezi o situaciji, skupaj s priporočili, kako ravnati ob prejemu poizvedb zaskrbljenih družinskih članov, ki so v tujini; organizacija in prejem vlog za poizvedovanje oziroma iskanje pogrešanih oseb; psihosocialna podpora in podpora družinskim članom, katerih svojci so umrli ali izginili; skrb za omogočanje oziroma olajšanje identifikacije in ustrezno ravnanje s posmrtnimi ostanki.

Obnavljanje družinskih vezi med epidemijo covid-19

V odzivu na covid-19 so imeli prostovoljke in prostovoljci Rdečega križa Slovenije v okviru svojega delovanja v domovih starejših občanov pomembno vlogo tudi pri ohranitvi družinskih vezi, saj so pogostokrat omogočali komunikacijo med oskrbovanci ter

Slika 12: Shema vzpostavitve videoklica med oskrbovanci in svojci v okviru doma starejših občanov

Figure 12: A scheme setting up video calls between nursing home occupants and their relatives under the auspices of the nursing home

Slika 13: Kreativna delavnica za osebe iz Ukrajine (Foto: Arhiv RKS)

Figure 13: Implementing a creative workshop for people from Ukraine (Photo: SRC Archive)

njihovimi družinskimi člani. Samo leta 2020 je Rdeči križ Slovenije podprl osebe in oskrbovance 23 domov starejših občanov po Sloveniji.

Eno izmed prvih žarišč epidemije je bilo v Domu starejših občanov Metlika. Poleg stanovalcev je bilo okuženih tudi veliko zaposlenih, kar je bilo za vodstvo doma izziv pri organizaciji dela v zaostrenem režimu izolacije. Zaradi ukrepov za preprečevanje širjenja okužbe so morali stanovalci ostati v sobah, prekinjene so bile vse prostočasne aktivnosti, začasno so bili odpovedani obiski svojcev. Zaradi vzpostavitve izolacijskih con so morali nekateri stanovalci zapustiti svoje sobe in so bili nastanjeni v drugem delu doma. Dnevna rutina se je z uvedbo ukrepov drastično spremenila, zaščitna oprema negovalnega

osebja je bistveno oteževala njihovo komunikacijo z oskrbovanci. Zaradi slabega vremena prostovoljci niso mogli izvajati sprehodov, zato so usmerili moči v vzpostavljanje videostikov med oskrbovanci in njihovimi svojci.

Prostovoljci Rdečega križa Slovenije – Območnega združenja Novo mesto so v domovih starejših občanov v Metliki in Novem mestu izvedli več kot 180 videoklicev. Opazili so bistveno izboljšanje kakovosti komunikacije med oskrbovanci in družinskimi člani. Znani glasovi in podobe so ublažili negotovost in stisko, ki so ju zaradi epidemije ter izolacije v domovih starejših občanov čutili oskrbovanci in njihovi svojci (Jarc in sod., 2020/2021).

Obnavljanje družinskih vezi in odziv na oboroženi spopad v Ukrajini

Zaradi mednarodnega oboroženega spopada v Ukrajini se je razselilo na milijone ljudi, tako zunaj kot znotraj Ukrajine. Na tisoče jih je ubitih, pridržanih ali pogrešanih. Mednarodni odbor Rdečega križa je v svojem odzivu na humanitarno krizo v Ukrajini prepoznal vedno večjo potrebo po posebnem uradu Osrednje poizvedovalne agencije, namenjenem Ukrajini, in ga marca 2022 tudi aktiviral.

Rdeči križ Slovenije in 56 območnih združenj so leta 2022 v sprejemnih in nastanitvenih centrih ter zasebnih namestitvah večkrat pomagali več kot 4800 osebam, ocenjujemo pa, da je vsaj eno obliko pomoči prejelo vsaj dvakrat toliko oseb, vključno z osebami v tranzitu.

Slika 14: Podpora Rdečega križa Slovenije osebam iz Ukrajine v Sloveniji leta 2022

(Vir: Arhiv RKS)

Figure 14: Support provided by SRC to people from Ukraine in 2022 (Source: SRC Archive)

Pri zbiranju in izvedbi pomoči je sodelovalo 4250 prostovoljcev, redno podporo pa je omogočilo 125 zaposlenih in 900 prostovoljcev, ki so opravili 22.300 prostovoljskih ur.

Leta 2022 je Rdeči križ Slovenije priskrbel oziroma omogočil:

- redno pomoč v hrani, ki jo je prejelo 4130 oseb;
- 5503 vrednostnih kartic v skupni vrednosti več kot 108.000 evrov za nakupe živil in najnujnejšega;
- 4041 osebam informiranje o možnostih podpore in usmeritev na pristojne institucije;
- 3054 osebam podporo v obliki spremstva ali informiranja o uradnih postopkih;
- 690 osebam podporo prevajalca/tolmača/kulturnega mediatorja za prevajanje dokumentov, informiranje ali spremstvo pri uradnih postopkih (npr. obiski upravnih enot, vpisi otrok v šole, zdravstveni pregledi, intervjuji za zaposlitev);
- 1531 osebam individualna psihosocialna svetovanja, delavnice na temo o duševnem zdravju (npr. o posttravmatski stresni motnji), skupine za samopomoč ali različne kreativne delavnice;

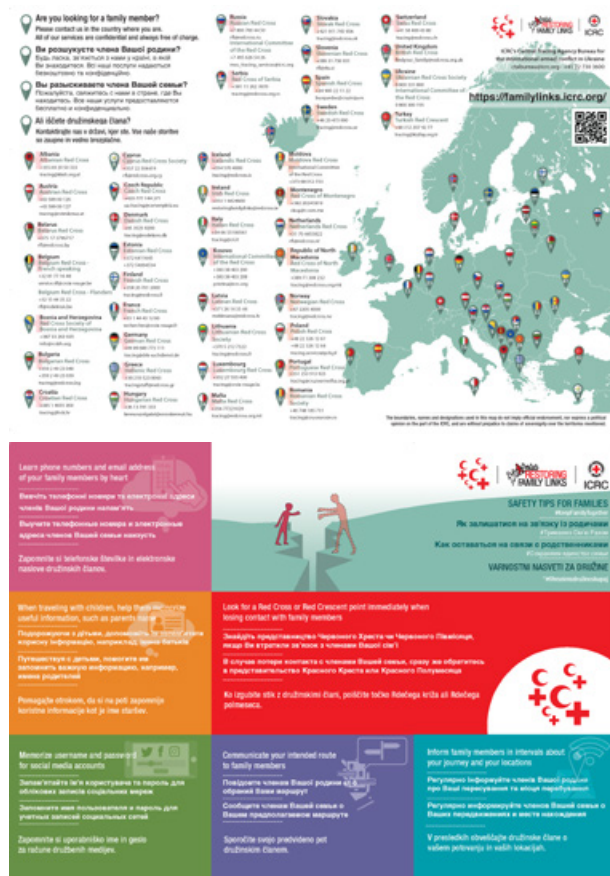
- 35 organizacijam (državnim, nevladnim in javnim) podporo prevajalcev/tolmačev/medkulturnih mediatorjev;
- več kot 2500 osebam podporo pri iskanju skupne ali zasebne nastanitve.

Osebam so bili omogočeni tudi druga materialna pomoč (npr. oblačila, obutev, gospodinjski in higienski pripomočki), letovanja otrok, delavnice prve pomoči, psihosocialna podpora, pomoč pri dostopu do zdravstvenih storitev, pomoč pri učenju slovenskega jezika, različne aktivnosti in pomoč, namenjena otrokom, finančna pomoč gostiteljem, ki so družine nastanili (npr. pomoč pri nabavi kurjave).

V odzivu na oborožene spopade v Ukrajini je Služba za poizvedovanje Rdečega križa Slovenije leta 2022 okrepila svojo prisotnost na terenu in tam v okviru sprejemnih ter nastanitvenih centrov Urada Vlade Republike Slovenije za oskrbo in integracijo migrantov ter območnih združenj Rdečega križa Slovenije izvajala:

- osveščanje o podpori, ki jo omogoča uporabnikom;
- informiranje o kontaktih in podpori nacionalnih društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca v Evropi kot tudi delegacij Mednarodnega odbora Rdečega križa in posebej odprtega urada Osrednje poizvedovalne agencije za obravnavo poizvedb iz naslova Ukrajine;
- informiranje in osveščanje o preventivnih ukrepih, kako preprečiti ločitev družine in kako ravnati in se pripraviti, če se ločitev zgodi;
- omogočanje povezanosti in ohranitve stikov družinskih članov z zagotavljanjem komunikacijskih orodij uporabnikom v sprejemnih in nastanitvenih centrih ter zasebnih namestitvah (SIM-kartice, telefoni, brezžični usmerjevalniki);
- informiranje relevantnih lokalnih, regijskih in nacionalnih deležnikov (kot so državni organi, javne ustanove ter nevladne organizacije, ki so v stiku z osebami iz Ukrajine in jim omogočajo storitve, pomoč in zaščito) o podpori, ki jo ponuja služba, in kje jo lahko poiščejo;
- pomoč pri vzpostavitvi stika ali iskanja civilnega ali vojaškega osebja ob izginotju, priprtju, ujetništvu ali lociranju posmrtnih ostankov.

Leta 2022 je Rdeči križ Slovenije osebami iz Ukrajine s pomočjo donatorjev (A1 in Telemach) razdelil 3000 SIM-kartic ter zagotovil deset brezžičnih usmerjevalnikov za skupne namestitve.

Slika 15: Plakat z varnostnimi nasveti za preprečevanje ločevanja družin v ukrajinskem jeziku (Vir: MORK)

Figure 15: Poster with safety tips for preventing family separation, in Ukrainian (Source: ICRC)

SKLEPNE MISLI

Sodobni načini komunikacije in tehnologija pomembno vplivajo na način delovanja Službe za poizvedovanje Rdečega križa Slovenije. Če je bilo leta 1992 v kontekstu vojne v Bosni in Hercegovini posredovanih 105.809 ročno izpolnjenih ter izmenjanih sporočil Rdečega križa, ni v kontekstu povezovanja oseb iz Ukrajine s tistimi v Ukrajini Rdeči križ Slovenije za zdaj predal niti enega.

Pomembna naloga službe ostaja zagotavljanje delovanja komunikacijskih orodij za izvedbo telefonskih in videoklicev, pošiljanje kratkih in elektronskih sporočil ter uporaba družbenih omrežij. Po potresu v Turčiji februarja letos se je za identifikacijo posmrtnih ostankov uporabila tudi umetna inteligenca.

Ti primeri nakazujejo na potrebo po redni evalvaciji procesov in načina podpore, da ta ob nenehnem spreminjanju ključnih elementov vendarle ostane pomembna za ohranitev stikov s svojci ali zagotavljanje pojasnil o usodi tistih, ki ostajajo pogrešani.

Ob tem je treba vedno upoštevati različne stopnje zmogljivosti konkretnih okolij v izredni situaciji, kar nas še vedno uči, da ima uporaba vsakega izmed orodij službe vsekakor še vedno mesto v okviru načrtovanja in izvedbe več mogočih scenarijev odziva. Skrb za družinske vezi in razjasnitev usod pogrešanih

Viri in literatura

1. ICRC, 2003. Ponovno vzpostavljanje družinskih vezi – priročnik za nacionalna društva Rdečega križa in Rdečega polmeseca, Ljubljana.
2. Torkar, D., 2022. Mednarodna praktična vaja SIQUAKE2020, Ujma 36, 347–359. UJMA st. 36 - 2022 (gov.si).
3. ICRC, 2009. Restoring family links in disasters field manual, Ljubljana.
4. ICRC, 2014. Living with absence – helping the families of the missing.
5. ICRC, 2022. Official communication to states to clarify central tracing agency's mandate and operating procedures regarding third-country nationals in the context of the international armed conflict in Ukraine.
6. Jarc, M., in Mihalič, K., 2020/2021. Zagotovljena bližina starostnikov s svojci z video klici. Ujma 34-35, 193–199. Zagotovljena-blizina-starostnikov-s-svojci-z-video-klici.pdf (gov.si).
7. Zakon o Rdečem križu Slovenije, 2010. https://www.rks.si/f/docs/Zakon_o_RKS/Zakon_o_RKS_nov.pdf.

Slika 16: Informativni letak s kontakti služb za poizvedovanje v Evropi za osebe iz Ukrajine (Vir: MORK)

Figure 16: Informational flyer with the contacts of the Tracing Services in Europe for people from Ukraine (Source: ICRC)

družinskih članov ob vojnah, izrednih razmerah in nesrečah ostajata najpomembnejša podpora osebam v stiski znotraj vsakega odziva.